

РЕФОРМАТОРСКА ПЕДАГОГИКА - ИСТОРИЯ И СЪВРЕМЕННОСТ

Маринела Великова

Реформаторската педагогика се появява като реакция на традиционните педагогически ценности и според немския педагог Херман Рьорс „образува основата на сегашното ни педагогическо съществуване“ (с. 5). Тя е не само част от историята на педагогиката, но и съвременно проявление в педагогическата реалност.

Издигнала за основни свои постулати любовта към детето, вяра в неговите собствени сили и опит, зачитане на неговата свобода и интереси, реформаторската педагогика ни е особено нужна днес, когато трябва да развиваме оптимално способностите на отделната личност, за да направим възможно нейното най-успешно интегриране в новите условия на живот.

В резултат на продължителна културна и научна изолация, българската педагогическа общност знае много малко за възможностите на тази педагогическа теория и практика, която съществува и се развива паралелно с класическата педагогика. Книгата на проф. Бижков „Реформатор-

ска педагогика“ предизвиква любопитството ни и прави успешен опит да го задоволи. На основата на оригинални немски и английски издания, авторът систематизира „във възможно по-стегнат вид възникването и развитието на реформаторската педагогика от нейното начало почти до наши дни“.

В първата част на книгата „Исторически корени и обща характеристика на реформаторската педагогика“ проф. Г. Бижков ни предлага информация за основните направления на нетрадиционната педагогика и нейните представители. Напълно обосновано той определя Ж. Ж. Русо за „идеен предтеча на съвременната реформаторска педагогика“ и по-точно на движението „От детето“. И ако по това няма спор, то причисляването на създателя на най-систематизираното обучение Й. Хербарт към реформаторите педагози, ще предизвика съмнения у тези, които познават в детайли педагогическото творчество. Проф. Г. Бижков е оригинален в своя извод, че „ако разг-

леждаме реформаторската педагогика в пределно широк план, то без съмнение Хербарт също трябва да бъде в нея“ (с. 22).

Авторът приема едни по-тесни граници на реформаторската педагогика, което е общоприет подход, и анализира само основните ѝ направления: дидактическо художество, движението „От детето“, селските възпитателни домове, трудовото училище, реалистичната педагогика на П. Петерсен, Валдорфската педагогика и педагогиката на С. Френе. На фрагментарната информация и субективни оценки, които откриваме в някои педагогически източници, проф. Г. Бижков противопоставя един цялостен и системен анализ на всяко реформаторско течение поотделно, като поставя акцента върху основните цели, принципи, методи и форми на възпитание и обучение.

Вниманието на автора е съсредоточено върху представянето на най-видните теоретици на реформаторската педагогика до Втората световна война. На основата на кратки биографични сведения и цялостна систематизирана информация, основана на оценъчни съждения, читателят получава ясна представа и задоволителен отговор на въпроса кои са Елен Кей, Овид Декроли, М. М. Монтесори, Александър Нийл, Г. Кершенщейнер, П. Блонски, П. Петерсен, Р. Щейнер, С. Френе и какво са дали те на педагогиката като теоретически идеи и практически реализации.

„Съвременни проявления на реформаторската педагогика“ е втората глава на книгата. В нея проф. Г. Бижков доказва, че „реформаторската педагогика е жива и днес, че тя може да се преоткрие в почти всички нови или възобновени направления, школи, дори теоретични по същността си образователни концепции“ (с. 71).

Възраждането на реформаторските идеи днес авторът обяснява с обективния ход в развитието на обществото, което предполага разширяване на образователните възможности. В развитите страни тези образователни потребности се задоволяват чрез откриването на нов тип училища – обединени и алтернативни, и чрез въвеждането на промени в организацията на обучението, където традиционните учебни форми се заменят с групова работа, на основата на която се реализира диференциацията и индивидуализацията на учениците.

Интересна информация читателят ще получи за тези нови по своята същност, цели, съдържание и организация обединени и алтернативни училища. В книгата проф. Г. Бижков проследява как те постепенно разширяват своята мрежа и заемат трайно място в образователните структури на САЩ, Великобритания, Германия, Франция, Швеция, Италия, Испания и Япония.

Специално внимание авторът отделя на теорията и практиката на груповото обучение. С основание той по-

сочва, че „това научно и практическо направление в България не е познато“ и педагогическата общественост няма информация за състоянието на проблема в чужбина. Бялото петно в педагогическата ни литература проф. Г. Бижков запълва с обстойна информация за вариантите на груповото обучение в САЩ, Англия и Германия, а именно: Далтон план на Е. Паркхърст, кооперативния план на Джон Хосик, четирите дидактически модела за работа в групи на англичанина Д. Уорик – тематичен структурен модел, конкуриращ модел, кумулативен модел, концентричен модел.

Интерес за ръководителите на образованието представлява трета част на втора глава: „Интегрална подготовка на начални и детски учители“. Не случайно проф. Г. Бижков отделя специално внимание на този проблем. Като всеки учен, занимаващ се с въпросите на образованието, за него е пределно ясно, че за да се материализира една нова реформаторска педагогическа идея е необходимо съответно равнище на квалификация на учителите. Добър познавач на образованието по света, авторът ни предлага една разгърната картина на подготовката на начални и детски учители в някои развити страни, там където реформаторската педагогика има не само история, но и съвременни проекции: Англия, Франция, Германия, Швеция, Италия, Дания, Холандия.

Основната тенденция в тази насока е „всеобщо повишаване на образователното равнище на всички учители и учителите за предучилищните заведения“ (с. 190). Като доказателство на този свой извод проф. Г. Бижков предлага учебните планове на някои университети, подготвящи такъв тип учители.

Последната глава на книгата е за „третата вълна“ на реформаторската педагогика и по-точно за иновациите в образованието. Авторът поставя акцента върху методологическите им аспекти. Според него в резултат на реформи и изменения в образованието, започнали от 60-те години и продължаващи досега в САЩ и Западна Европа са се очертали три основни иновационни стратегии: политико-административна, стратегия на изменение на квалификацията на педагогическите кадри, стратегии, свързани с разглеждането на училището като автономна организация. Тези образователни стратегии се реализират чрез четири иновационни модела, за които проф. Г. Бижков дава обстойна теоретична информация и конкретни примерни решения, реализирани в някои развити страни. Според автора познанието им е необходимо за политиците и специалистите в образованието, които имат отговорност за развитието на възможностите в тази духовна сфера.

Всеки, който си е задал въпроса „Кое училище е добро?“ ще намери

отговора в книгата. За тях проф. Г. Бижков предлага „Портрет на едно добро училище“ създаден от американците С. Пърки и С. Маршал.

Специално внимание авторът отделя и на оценъчните изследвания в образованието, на тяхната история и теоретико-методологични основания.

Книгата на проф. Г. Бижков „Реформаторска педагогика – история и съвременност“ задоволява интелектуалните търсения в областта на образованието. Тя вероятно ще предизвика импулса на специалистите за разумни нововъведения в теорията и практиката на българското училище.